

บทบาทของผู้หญิงในสามก๊ก: วิเคราะห์เรื่องเชิงวรรณกรรม

Criticism of Women's Roles in "Romance of the Three Kingdoms":

A Literary Analysis

เฉลิมศักดิ์ น้อยศรี¹

บทคัดย่อ

สามก๊กเป็นวรรณกรรมชั้นเอกของโลก ประพันธ์โดย หลอ กว้าน จง นักประพันธ์ชาวจีนประพันธ์ขึ้นระหว่าง พ.ศ. 1873 - 1943 หรือประมาณ 700 ปีมาแล้ว ได้สะท้อนภาพแห่งชีวิตของตัวละครกว่า 1000 ตัว ในเนื้อหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การต่อสู้แบ่งชิงอำนาจทางด้านการเมือง การใช้ถูกโลบาย การทูต การทหาร การประพันธ์ กวีแห่งกรรม เป็นต้น สามก๊กมีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ กว่า 10 ภาษาด้วยกัน สำหรับประเทศไทยแปลขึ้นในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช อำนวยการแปลโดย เจ้าพระยาพระคลัง(หน) โดยการแปลผ่านลามยังผลให้การเปลี่ยนถ่ายเกิดความวิปริต คลาดเคลื่อนไม่ตรงกับฉบับภาษาจีนของ หลอ กว้าน จง จนกระทั่งมีการตั้งข้อสังเกตจากนักวิชาการรุ่นหลังว่า สามก๊กฉบับดังกล่าวมีความหมายทางด้านการเมืองแฝงเร้นอยู่

บทวิจารณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัย เรื่องบทบาทของผู้หญิงในสามก๊ก: วิเคราะห์เรื่องเชิงวรรณกรรม ซึ่ง ตามเดิมมีนัยยะทางด้านการเมือง รวมถึงบทบาทตัวละครผู้หญิงในด้านการเมือง อาทิ ด้านไฟห้าอำนาจทางการเมือง ด้านตุกฤทธิ์ ด้านภูมิปัญญา ด้านกำคุณประโยชน์ ด้านความสามารถ ด้านศึกษาเบรียนเทียน ในด้านบริบทการเมืองจากสามก๊ก ฉบับแปลโดยเจ้าพระยาพระคลัง(หน) นอกจากนั้นศึกษาบทบาทของผู้หญิงที่ทำคุณประโยชน์ ด้านความสามารถและการเมือง ส่วนขอบเขตแห่งการศึกษานั้น วิเคราะห์ตัวละครผู้หญิง คือ นางเตียว เสี้ยน และนาง ชุน ชู หยิน ตามลำดับ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงวิเคราะห์เอกสาร (documentary research) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นด้านหลัก และได้นำแนวปรัชญาตะวันออกคือปรัชญาของจีอ แนวคิดนักวิชาการที่เชียร์ชาญด้านวรรณกรรมและปรัชญาการเมือง มาเป็นกรอบในการศึกษาการให้บริบทเป็นการเมือง หรือตัวละครผู้หญิงทั้งสอง ที่มีบทบาทต่อผู้มีพระคุณและสามีของตนเองในปรัชญาของจีอ ผ่านทางการแสดงแสดงพฤติกรรมหรือบทบาทตนเอง โดยการศึกษานี้ยังถือสามก๊ก ฉบับแปลใหม่โดย วรรณไว พัชโนทัย เพราะถือได้ว่าเป็นฉบับที่แปลตรงตัวฉบับภาษาจีนของหลอ กว้าน จง มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า การให้บริบทเป็นการเมืองสืบเนื่องมาจาก การแปลวรรณกรรมสามก๊กในสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก อำนวยการแปลโดย เจ้าพระยาพระคลัง(หน) ได้แปลแบบถอดความผ่านลาม อีกทีหนึ่ง จึงทำให้สามก๊กฉบับดังกล่าวคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับฉบับภาษาจีนของหลอ กว้าน จง นอกจากนั้นยังถูก นำมาใช้เป็นตราพิชัยสงครามอันมีนัยยะทางการเมืองอีกด้วย ส่วนบทบาทของตัวละครผู้หญิง คือ นางเตียว เสี้ยน และนาง ชุน ชู หยิน สะท้อนภาพปรัชญาของจีออย่างเด่นชัด ในด้านจริยธรรมในครอบครัว นางเตียว เสี้ยน มีความกตัญญูต่อกิริยาต่อสัตย์ต่อสามีของตนเอง เช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวปรัชญาของจีอ ซึ่งหาใช่บริบททางการเมืองเพียงด้านเดียวไม่

คำสำคัญ: สามก๊ก บทบาทของผู้หญิง

¹ อาจารย์พิเศษรัฐศาสตร์ ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย จังหวัดเลย

ABSTRACT

The Romance of the Three Kingdoms written during B. E. 1873-1943 or about 700 years ago by Lo Kuan Chung, Chinese writer, is one of the world literary masterpieces. The Romance of the Three Kingdoms reflects the picture of over 1,000 characters' lives in different dimensions, for example, the fight among many potential political leaders for political power and supremacy, the utilization of the arts of strategic leadership, foreign affair, clever military administration and good governance, the law of karma, and the arts of writing etc. The story was translated into over 10 languages. In Thailand, Chaophraya Phrakhlang (Hon) was the first translation director of the literature which was done during the reign of The King Rama I. As the work was translated through the interpreter, its content had been strange and different from the Chinese original of Lo Kuan Chung. Later, a scholar had raised the point that there was political meaning hidden in the story.

The objectives of this critic were to study the Women's roles in "Romance of the Three Kingdoms": a literary analysis based on its political aspect including the women's political roles i.e. searching for political power and supremacy, being a political victim, being a political instrument, contributing advantages to politics and society; to study the comparison of the political contexts stated in the literature of Chaophraya Phrakhlang (Hon)'s version and in Wanwai Pattanothai's version. The study was done through the characters called Teo Sian, and Soon Hu Yin respectively.

This is a documentary research with content analysis. The eastern political theories or Confucianism, guidelines from the specialists in literature and political philosophy were applied for analyzing the story's political context as well as the two female characters with the roles in paying the gratefulness to their respect people and husbands according to the Confucian philosophy. The study was based on the characters' behaviors. The newly translated "Roman of the Three Kingdoms" by Wanwai Pattanothai was used for the study as it is considered the version with closest meaning to the original of Lo Kuan Chung.

The findings were the political context based on the Chaophraya Phrakhlang (Hon)'s version which was translated through the interpreter has influenced the story to be different from the Lo Kuan Chung's original version. The context was adopted to the use for military and political purposes. For the female characters: Teo Sian, and Soon Hu Yin, they reflected obviously confucian philosophy especially the family morality: Teo Sian had high gratefulness towards her parents; Soon Hu Yin was loyal to her husband. This is the morality according to confucian philosophy not just only the political context.

Keywords: three kingdoms, women's roles

คำนิยามศัพท์

บทวิจารณ์ในครั้งนี้ เน้นภาษาไทยเป็นหลัก เพราะเกี่ยวเนื่องกับการวิเคราะห์เอกสารที่เป็นภาษาไทย แต่มีคำศัพท์ที่แสดงความหมายเฉพาะสอดคล้องกับเจตนาของนักวิจารณ์ดังต่อไปนี้

สามกํา หมายความว่า วรรณกรรมจีนที่ผ่านการแปลเป็นภาษาไทยโดย วรรณไว พัชโนทัย ซึ่งถือได้ว่าเป็นฉบับที่แปลตรงฉบับภาษาจีนของหลอ กวน จง มากที่สุด

เดียวเสี้ยน หมายความว่า ตัวละครหญิงในวรรณกรรมสามกํา เป็นนางรำในงานของอุ่น ขุนนางสมัยตั้ง โถะเรืองอำนาจ มีหน้าตาสวยงามและฉลาด อุ่นรักเมื่อนบุตรเลี้ยงที่เดียว เป็นสตรีผู้มีความกดดันอยู่ต่อผู้มีพระคุณสูง

สามารถใช้เส้นหัวหลอกล่อให้ตั้งโต๊ะและลิปโซรับกันเพื่อชิงนาง จนตั้งโต๊ะถูกสังหารไป อันเป็นการตอบแทนพระคุณที่ อ่อนอุนให้ความอุปการะคุณเปรียบลูกในไส้

ชุมชนไทยนิยม หมายความว่า ตัวละครหญิงในวรรณกรรมสามก๊ก เป็นน้องสาวของชุมชนผู้นำทางการเมือง แห่งง่อก๊ก เป็นหญิงงามและฉลาด มีความสามารถด้านศาสตร์ ศิลปะการต่อสู้เป็นพิเศษ แต่งงานกับเล่าปี่ผู้นำ ทางการเมืองแห่งง่อก๊ก มีความซื่อสัตย์ต่อเล่าปี่ผู้เป็นสามีอย่างยิ่งยวด ยึดมั่นคุณธรรมของจือออย่างเคร่งครัด สามารถ ช่วยเล่าปี่ครัวประสมภัยหลายครั้ง ด้วยความรักและซื่อสัตย์ต่อเล่าปี่ผู้เป็นสามีของนาง

บทนำ

บรรยายกาศบ้านเมืองเรานั้นจะเป็นเช่นไร เมื่อเมื่อนานว่ากำลังจะคืบคลานเข้ากลีบคุกไปทุกที่ เพราะตั้งแต่มีการเลือกตั้งท้าวไป เมื่อ 23 ธันวาคม 2550 ที่ผ่านมา อันเป็นการนำพาประเทศไทยเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่งแต่หาใช่ว่าบ้านเมืองจะสุกใส Kavanaugh ไม่ กลับจะดึงตึ้งเทาไปทุกที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านการเมือง อาทิ ปัญหาการยุบพรรคร่วมรัฐบาล 3 พรรค การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 50 การซุ่มนุ่มของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น นอกจากนั้นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ที่เริ่มวิกฤติหนักด้วยราคากาลังค้าแพงหูนี้ไม่ว่าจะเป็นน้ำมันเนื้อหมู ข้าว ฯลฯ รวมถึงปัญหาด้านสังคมที่เกิดขึ้นจากความแตกแยกด้านความคิดของคนไทยเป็น 2 ขั้ว ใหญ่หรือปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ไม่มีที่ทำว่าจะทุเลาเบาบางลงเลย

ด้วยสภาพเฉพาะเจาะจงนี้ หากมองเพียงลีกเชิงเปรียบเทียบดูมีเค้าโครงคล้าย “กลีบคุก” ในประเทศไทย เมื่อ 1,700 ปีมาแล้ว ยุคหนึ่งสังคมเกิดวิกฤติการณ์ ข้าวยากหามากแพง มีโจรสลัดรายฉุกชุม อำนาจของจักรพรรดิราชวงศ์หันอ่อนแอลื่น มีโจรอพากผ้าเหลืองลุกขึ้น เพื่อโคนล้มราชบัลลังก์ จึงได้เกิดผู้นำก็ต่างๆ ตั้งกองกำลังเป็นของตนเข้าปราบปรามโจรอพากผ้าเหลืองรวมถึงการยึดชิงทรัพย์การดินแดน อาณาประหาราชภูมิ จึงได้เกิดผู้นำที่สำคัญรวม 3 คน ด้วยกันคือ โจโฉ แห่งวุยก๊ก เล่าปี่ แห่งง่อก๊ก และชุนกวน แห่งง่อก๊ก เป็นที่มาของตำนานที่เล่าขานสืบท่อ จนเป็นวรรณกรรม “สามก๊ก” ในเวลาต่อมา

สามก๊ก เป็นวรรณกรรมเอกของประเทศไทย ประพันธ์โดย หลอ กวน จง กวีเอกปลายสมัยราชวงศ์ หยวน ระหว่าง พ.ศ. 1873 - 1943 (ทวีป วรดิลก, 2538) เป็นเรื่องจริงทางประวัติศาสตร์ 7 ใน 10 ส่วน

ที่เกิดในช่วง พ.ศ. 727 - 823 หรือประมาณ 1,700 ปี มาแล้ว สามก๊กได้ถูกแปลเป็นภาษาต่าง ๆ กว่า 10 ภาษา สำหรับประเทศไทยเรา แปลขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โดยเจ้าพระยาพระคลัง(หน) อำนวยการแปลผ่านล่ามอีกทีหนึ่ง จึงทำให้สามก๊ก ฉบับแปลโดยเจ้าพระยาพระคลัง(หน) ดูวิปริตคลาดเคลื่อน จากต้นฉบับของหลอ กวน จง ต่อมาภายหลังได้มีนักวิชาการร่วมสมัยคือ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทวงศ์ ให้ทัศนะเกี่ยวกับสามก๊กฉบับดังกล่าวว่ามีนัยยะความหมายทางด้านการเมือง ด้วยเหตุนี้เองงานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้หญิงในสามก๊ก : วิเคราะห์เชิงวรรณกรรมของรองศาสตราจารย์ ดร.มาลินี ดิลกวนิช ที่ผู้เขียนนำมาวิจารณ์จึงมีอิทธิพลหรืออนัยยะทางการเมือง เช่นเดียวกัน

บทบาทของผู้หญิงในสามก๊ก: วิเคราะห์เชิงวรรณกรรม (รองศาสตราจารย์ ดร.มาลินี ดิลกวนิช) เรื่องย่อ

เนื้อหาโดยสังเขปที่ปรากฏ เป็นเรื่องวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวละครในวรรณกรรมสามก๊กที่หาใช่ตัวละครหลัก เช่น โจโฉ เล่าปี่ ชุนกวน กวนอู เตียวหุย งงเบ้ง จิวยี่ ไม่ หากแต่เป็นตัวละครหญิงซึ่งบางคนก็มีบทบาทเด่น บางคนก็ไม่ค่อยมีบทบาทเด่นนัก แต่เนื่องจาก ตัวละครมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับหัวข้อการวิจัย จึงได้นำมาร้อยเรียงจารึกไว้

ด้วยสามก๊กเป็นเรื่องราวแห่งการยึดชิงอำนาจ การทรงครอง การใช้กลยุทธ์ เล็กๆ เพทุบายน เอาชนะคู่แข่ง จึงรวมความได้ดีเป็นเรื่องราวหรือบริบททางการเมืองมากกว่าอย่างอื่น ซึ่งสามารถแบ่งแยกบทบาทหัวข้อต่าง ๆ ได้(มาลินี, 2532) ดังนี้ คือ

- บทบาทของผู้หญิงที่ไฟหำอำนาจทางการเมือง

2. บทบาทของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของ การเมือง
3. บทบาทของผู้หญิงที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือ ทางการเมือง
4. บทบาทของผู้หญิงที่ทำคุณประโยชน์ต่อ สังคมและการเมือง

บทบาทของผู้หญิงที่ไฟหำาอำนาจทางการเมือง

ตัวละครกลุ่มนี้มีเบื้องฐานด้านจิตใจที่ เหี้ยมโหด เพื่อแสวงหาอำนาจทางการเมืองให้ตนอยู่ เนื้ออำนาจคนอื่น อาทิ นางโโซเชา นางอกเชา นาง ช้าสูญยิน

บทบาทของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการเมือง

ตัวละครกลุ่มนี้แม้บางคนอาจจะไม่มีส่วน โดยตรงแต่เนื่องจากกระแสการเมืองยุคสามก๊กเชี่ยว กราก ก็ได้นำพาตัวละครเหล่านี้ไปพัวพัน จนกระทั้ง ตกเป็นเหยื่อของการเมือง อาทิ นางดังกุยหุย นางเตียว สองเรา นางเอียนสองเรา นางกุยสูญ นางมอซือ

บทบาทของผู้หญิงที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง

ตัวละครเหล่านี้ไม่มีบทบาทเด่นอะไรมากนัก แต่เสียสละตนเองเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง อาจจะกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อาทิ นางโโซเชา ลูกสาวลิโป้ นางเตียวเจ้ หญิงงามของกวนอู นางไก่ยัวและนางเสียวเกี้ยว

บทบาทของผู้หญิงที่ทำคุณประโยชน์ต่อสังคม และ การเมือง

เป็นตัวละครกลุ่มสุดท้าย ที่มีใจเด็ดเดี่ยว เสียสละเพื่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย ชีวิต ยอม เสียสละได้ทั้งสิ้น เพื่อหวังตอบแทนบุญคุณของผู้มี พระคุณ สังคมและประเทศชาติ อาทิ นางเตียวเสียน นางกำสูหิน นางบีสูหิน นางแพ้วสูหิน นาง สิชุ่นเอียง นางชุนอูหิน นางง้อก้าวไถและมารดาซีซี

ตัวละครที่เป็นหญิงถูกกำหนดโดยหล่อ กว้าน จง พยายามสอดแทรกคติธรรมเข้าไปและแฝงด้วยคำสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวคิดที่ว่าผู้หญิงไม่ควรไปยุ่ง เกี่ยวกับการเมือง เพราะจะมีผลสะท้อนทั้งทางบวก และทางลบ เช่น นางเตียวเสียน เป็นตัวละครที่ได้รับ การยกย่องไปทั่วโลก เป็นต้น

บทวิจารณ์

บทบาทผู้หญิงในสามก๊ก: วิเคราะห์เชิงวรรณกรรม

ก่อนอื่นงานวิจัยเรื่องบทบาทของผู้หญิงใน สามก๊ก : วิเคราะห์เชิงวรรณกรรม ที่วิจัยโดยรอง ศาสตราจารย์ ดร.มาลินี ดิลกานิช คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้วิจัยฉีกแนวออกแบบ เป็น ตัวละครหญิงในสามก๊กโดยไม่มุ่งเน้นไปที่ตัวละครเอก อย่างเช่น โจโฉ เล่าปี ชุนกวน ของเบ้ง ที่ค่อนข้างจะมี ความโดดเด่นในด้านต่าง ๆ แต่หากเน้นวิจัยตัวละคร หญิง ซึ่งบางคนก็ไม่ค่อยมีบทบาทเด่นนัก อาจจะสูญ กล่าวถึงเพียงชื่อเท่านั้น แต่ก็มีตัวละครที่โดดเด่น ระดับโลกก็มีโดยเฉพาะนางเตียวเสียน หรือ นางชุน อูหิน เพราะนอกจากจะเก่งกล้าด้านฟ้อนรำหรือการ แสดง และศาสตราจูราช ตามลำดับแล้ว หญิงทั้งสองนาง ต่างมีความสามารถด้านนางงามประเตศเลยที่เดียว งานวิจัยดังกล่าวเป็นความแปลกและให้ข้อมูลใหม่ บูรณาการความรู้ต่อผู้สนใจวรรณกรรมสามก๊กเป็น อย่างยิ่ง หากแต่่ว่างงานวิจัยดังกล่าวอาจมีข้อบกพร่อง บางประการ

1. การให้บริบทเป็นการเมือง โดยผู้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้หญิงในสามก๊ก : วิเคราะห์เชิงวรรณกรรม ได้มีมุ่งมองสามก๊กไปในด้านการเมืองเป็นด้านหลัก จึง ทำให้การวิจัยดังกล่าว มีบริบททางการเมืองไปด้วยดัง ที่เห็นจากคำเขียนของผู้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องวิจัยที่ว่า

“ด้วยเหตุที่เรื่องราวและเหตุการณ์ในสามก๊ก ล้วนสะท้อนภาพการที่เกี่ยวกับการเมืองแบบทั้งสิ้น ตัว ละครหญิงในเรื่องนี้จึงมีรีติที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของ ตัวละครหญิงจึงจำเป็นด้วยมองในบริบทการเมือง” (มาลินี, 2532)

การที่มองบทบาทผู้หญิงในด้านการเมืองใน สามก๊ก ดูเหมือนว่าอาจจะเบี่ยงเบนเจตนาرمณ์ของ หลอ กว้าน จง ผู้ประพันธ์สามก๊ก เพราะสามก๊กถูกยก ให้เป็นตำนานในด้านต่าง ๆ เช่น อักษรศาสตร์ การทหาร การบริหารจัดการ การทุต การเมือง การ ปกครอง ซึ่งไม่มีนัยยะทางการเมืองโดยตรง หลอ กว้าน จง ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากปรัชญาของจีอ ใน การประพันธ์สามก๊ก ยังผลให้ตัวละครในสามก๊ก หลายคนสะท้อนภาพปรัชญาของจีอผ่านบทบาทที่ได้รับ อาทิ การเช่น ไหว้บรรพบุรุษ ความจงรักภักดีต่อ จักรพรรดิ เป็นต้น รวมถึงอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ดังปรากฏสัจธรรมการทำดีได้ดี การวีนว่ายตายเกิด

ของตัวละคร เป็นต้น ซึ่งหล่อ กวน จง กีเจก เช่นกัน คนจีนท้าไปที่ศรัทธาในปรัชญาของจีอ ถืออย่างหนึ่ง ผู้ประพันธ์ยังคงรักภักดีต่อจักรพรรดิจาราชวงศ์หัน อีกด้วย สืบเนื่องมาจาก หล่อ กวน จง อยู่ภายใต้การ ปกครองของพระเจ้าหงอุ่ ซึ่งพระเจ้าหงอุ่มีความนิยม ชนชอบกษัตริย์หันโกลโฉ ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์หัน จึงได้ ประพันธ์ให้เล่าเป็นแห่งจากกัน เป็นกึกที่สืบราชสมบัติจาก พระเจ้าเหี้ยนเต้ เป็นตัวแทนฝ่ายคุณธรรมซึ่งสืบทอดเชื้อ สายมาจากราชวงศ์หัน แต่ตามประวัติศาสตร์จีน โดย แห่งวุยกึก เป็นผู้สืบสันติวงศ์จากพระเจ้าเหี้ยนเต้ โดย การโอนราชสมบัติให้อย่างสมเกียรติภูมิ

ด้วยเหตุนี้ บริบทของสามกึก คงไม่มีเพียง ด้านการเมืองด้านเดียว ยังสะท้อนภาพด้านต่าง ๆ แต่รวม แต่รวมทั้งวรรณกรรมไปใหม่สีสัน

อย่างไรก็ตามสามกึก เมื่อผ่านการแปลเป็น ภาษาไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา โลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ผู้อำนวยการแปลคือ เจ้าพระยาพะรุสลง(หน) ได้แปลแบบถอดความ และ ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการว่า การแปลในครั้ง นั้นมากพร่อง วิปริต ไม่ตรงกับต้นฉบับของหล่อ กวน จง ทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนไปหลายประการ ซึ่งหาก จะนำมาเทียบเคียงกับฉบับแปลใหม่ของวรรณไว พัชโนทัย และก็เป็นจริง กล่าวคือ การแปลไม่ตรงกับ ต้นฉบับภาษาจีนนั้นเอง

ต่อมาศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทวงศ์ คณบดี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำการวิจัยถึง ประเด็นการอำนวยการแปลของเจ้าพระยาพะรุสลง(หน) ในงานวิจัยชื่อ สามกึก : ความหมายทาง การเมือง ได้สะท้อนภาพ สามกึก ฉบับแปลโดย เจ้าพระยาพะรุสลง(หน) มีนัยยะทางการเมือง เพราะ ได้นำกลยุทธ์จากสามกึกไปใช้เป็นตัวพิชัยสงคราม ในกระบวนการรุกรุนประเทศเพื่อนบ้าน ดังจะเห็นได้จาก กลยุทธ์ของขบวนเรือใหญ่ เปิดประตูเมืองและ แต่งตัวขึ้นไปตีดกระเจ็บปีอุ่ย์กับเด็ก 2 คน บนหอรอบ เพื่อลงทัพสูมาอี้ มีส่วนคล้ายกับครัวที่เจ้าพระยาจารี และเจ้าพระยาสรสีห์ลงทัพอะแซหุนกี้ เมื่อตั้งทัพ รักษาเมืองพิษณุโลก นอกจากนั้นยังมีบุคลากรนัก เรื่อง ควร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชินพนธ์บทหนึ่งพาดพิงถึงเรื่องสามกึก (สมบัติ, 2532) ไว้ว่า

เมื่อันนั้น	ไวยทัดหนุนไม่กันต์ริก
อาวดรุ่วดหลักอักษริก	ข้าเเคยพบรบศึกษาหลายยก
จะเข้าออกยอกย้อนผ่อนปรน	เล่ห์กลเรน้อย่าวิตก
หั้งพิชัยสองสามกึก	ได้เรียนไว้ในเอกสารพัสดุ

อาจเป็นไปได้ว่า การแปลสามกึกในรัชกาลที่ 1 มีความโน้มเอียงมาด้านการเมืองปัจจัยดังกล่าว อาจ ส่งผลต่องานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้หญิงในสามกึก : วิเคราะห์เชิงวรรณกรรม ก็เป็นไปได้ เพราะหยินยก งานวิจัยเป็นบริบททางการเมืองตามสามกึก : ความหมายทางการเมืองก็ได้ทั้ง ๆ ที่เนื้อหาในกวีจักร ได้ยึดตามสามกึก ฉบับภาษาจีนของ หล่อ กวน จง เป็นหลักซึ่งก็ทราบกันดีว่าฉบับภาษาจีนไม่มุ่งประเดิม การเมืองเพียงอย่างเดียวแต่ได้ทรงคุณค่าด้านอื่นอีก ค่อนข้าง จึงเป็นประเดิมที่ผู้วิจัย มองสามกึกตามฉบับ แปลของพระบรมราชโองการ(หน) คือແแทบทุกเหตุการณ์ใน สามกึก เกี่ยวกับการเมืองແแทบทั้งสิ้น บทบาทของผู้หญิงที่ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมและ การเมือง

ศึกษา : นางเตียวเสี้ยน และนางชุนอุหุยิน

การศึกษาบทบาทของนางเตียวเสี้ยนและนาง ชุนอุหุยิน ในสามกึกที่ผู้วิจัยมีมุ่งมองว่าทำคุณประโยชน์ ต่อสังคมและการเมือง ซึ่งหากจะมองเพ่งลึกลงไป อาจจะเห็นบริบททางการเมืองเป็นเรื่องรอง แต่ที่เป็น แกนหลักของตัวละครระดับภาพของปรัชญาของจีอ อย่างชัดเจน ตามที่หล่อ กวน จง ผู้ประพันธ์ได้รับ อิทธิพลทางความคิด ซึ่งการแสดงบทบาทของ นางเตียวเสี้ยน และนางชุนอุหุยิน เป็นการกระทำต่อเรื่อง ใกล้ตัวกับคนใกล้ชิด มากกว่าเรื่องใกล้ตัวโดยไม่ ปริปากหรือคัดค้านประการใด แต่หากคนส่วนมากกลับ คิดเป็นการเมืองไปเสียหมด ดังที่จะໄลเรียงต่อไป นางเตียวเสี้ยน

ในงานวิจัยมองเตียวเสี้ยน ถูกใช้ทำ คุณประโยชน์ต่อการเมือง สืบเนื่องจากตั้งโดยตั้งตัว เป็นใหญ่เมื่อราชวงศ์อ่อนแ้อย่างหายาช้ำ เข่นฆ่า อาณาประชาราชภาร์ จนทำให้บ้านเมืองระส่ำระสาย อ้อมอุนชุนนางใหญ่ทุกห้องใจนัก ครุ่นคิดหาวิธีการ กำจัดตั้งโดยทุกวันค่าเช้า จนในที่สุดก็ได้เตียวเสี้ยน ผู้ อุยในอุปการะในฐานะนางรำ มาร่วมแผนการกำจัดตั้ง ได้โดยใช้อุบายน “กลร้อยโโซ” ยอมให้นางเตียวเสี้ยนนั้น

เป็นภาระยังตั้งโดยและลืมไป ทหารเอกสารของตั้งโดย เพื่อยุ่หัดตั้งโดยและลืมไปกินแหงแคลงใจกัน ปรากฏว่า ตั้งโดยและลืมไปเกิดแตกความสามัคคีกัน จนในที่สุด ลิป็อกได้สังหารตั้งโดยถึงแก่ความตาย และนั่นก็เป็นบทบาทของเตียวเสียนที่ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมและการเมือง

หากแต่การทำการกลุบนาย “กลร้อยโช” (มาลินี, 2532) นั้นนางเตียวเสียนกระทำการปีตามแนวปรัชญา ของจีโน่ให้มหาธรรมเกี่ยวกับครอบครัว ข้อ 2 ที่ว่า

“บิดามารดาพึงเมตตาต่อบุตรธิดา บุตรธิดา พึงมีความกตัญญูกตเวทิตาต่อบิดามารดา” (เสถียร, 2539)

อันเป็นจริยธรรมที่สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างบิดามารดา กับบุตร ทั้งสองฝ่ายมีความรักเมตตาและกตัญญูต่อกัน ซึ่งหากจะดูความสัมพันธ์ของอุ่นและนางเตียวเสียนก็กล่าวไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา กับบุตรดังปรากฏเนื้อความในสามก้าวว่า

“เตียวเสียนได้รับคัดเลือกให้เข้ามาอยู่ในงานแต่งน้อยได้หัดร้องรำทำเพลง จนอายุ 16 มีความเฉลียวฉลาดและความงามเป็นเยี่ยม อองอุ่นรักใคร่เอ็นดูเลี้ยงไว้คล้ายเป็นบุตรรักนหนึ่ง ไม่ใช่คนมาพึงบุญ” (วรรณไว, 2541)

การมีความสัมพันธ์ดังกล่าวตามแนวปรัชญา ของจีโน่ทำให้นางเตียวเสียนเกิดสำนึกรักบุญคุณที่อุ่นเมื่อต่อหนึ่ง “ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี การให้ที่พักอาศัย เป็นต้น เมื่ออุ่นเดือดร้อนนางเตียวเสียนทราบก็เสนอตัวเข้ามาช่วยเหลือ เพื่อตอบแทนพระคุณอุ่นดังคำกล่าวของนางเตียวเสียนที่ว่า

“ขันน้อยรำลึกถึงแต่พระเดชพระคุณของท่าน ที่ได้อุปถัมภ์ชูบเลี้ยงมา และให้ขันน้อยได้หัดร้องรำทำเพลง ขันน้อยได้รู้จะสนองพระเดชพระคุณท่านสักครั้งหนึ่ง มาตรว่าขันน้อย จะเป็นอันตรายถึงชีวิต ร่างจะเหลว กระดูกจะแหลกเป็นอยู่อุทิศตนทุกอย่างให้แก่พระเดชพระคุณทั้งสิ้น” (วรรณไว, 2541)

ด้วยเหตุนี้เองทำให้นางเตียวเสียนตกลงปลใจตอบแทนบุญคุณอุ่น จนยอมอุทิศตัวและหัวใจ ทำกลุบนาย “กลร้อยโช” ให้ลิป็อกและตั้งโดยเกิด

บาดหมางแต่ความสามัคคีjoinประஸบความสำเร็จอย่างใหญ่หลวง

จะเห็นได้ว่ามูลเหตุจุงใจให้มีนัยยะทางการเมืองเพียงอย่างเดียวไม่ หากแต่นางเตียวเสียนทำเพื่อการรำลึกบุญคุณผู้ที่เปรียบได้กับบิดาบังเกิดเกล้าของตนเอง ซึ่งก็เป็นตามอิทธิพลของปรัชญาของจีโน่ วิธีการสอนแท้จาก หลอ กวัน จง ผู้ประพันธ์ นั้นเอง นางชุนอุหยิน

ในงานวิจัยอธิบายว่า นางชุนอุหยิน มีบทบาททำคุณประโยชน์ต่อสังคมและการเมือง เช่นเดียวกับนางเตียวเสียน ซึ่งอาจดูไม่ตรงประเด็นเท่าใดนัก เพราะนางชุนอุหยินได้มีบทบาทตามแนวปรัชญาของจีโน่ เช่นเดียวกับ

นางชุนอุหยิน เป็นน้องสาวของชุนกวน ผู้นำแห่งงอ กึก ได้แต่งงานกับเล่าปีแห่งจอกกึก ตามกลุบนายของ จิวยี ชุนพลเอกของชุนกวนเพื่อแย่งเมืองเงงจิว จากเล่าปี โดยมีอุบายนให้เล่าปีมาแต่งงานกับนางชุนอุหยิน แล้วจับเล่าปีผ่าเสียแต่แแผนดังกล่าวไม่สัมฤทธิ์ผล เล่าปีกับชุนอุหยินได้แต่งงานจริงและอยู่กินจนสามีภรรยาในเวลาต่อมา

จันเวลาล่วงเลยได้ขับปีงเบังมีແພນให้เล่าปีกลับเมืองเงงจิวโดยให้ชุนอุหยินกลับพร้อมกัน ครั้นออกเดินทาง ชุนกวนได้ทราบข่าว ได้ส่งให้ทหารขับม้าไล่ตามเพื่อสกัดและสังหารเล่าปีถึงสองหนแต่เล่าปีเอาตัวรอดไปได้ เพราะนางชุนอุหยินภรรยาคอยช่วยเหลือเอาไว้

นางชุนอุหยินเป็นสตรีที่มีความสวยงามมาก คนหนึ่งในบุคคลสามกึก คุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งก็คือการเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญด้านการสงกรรมและศาสตร์วุช แต่เมื่อนางได้เข้าพิธีแต่งงานกับเล่าปีแล้วก็ปรนนิบัติเล่าปีเป็นอย่างดีไม่ขาดตกบกพร่อง โดยยึดความซื่อสัตย์ต่อสามีเป็นที่ตั้ง ซึ่งก็เป็นไปตามแนวปรัชญาของจีโน่ หรือธรรมครอบครัว ข้อที่ 3 ที่ว่า

“สามีภรรยาพึงมีความรักให้รักนิทเสน่หา ความซื่อตรงต่อภรรยา” (เสถียร, 2539)

เป็นปรัชญาที่ชุนอุหยินได้ปฏิบัติต่อครอบครัว ครั้นเมื่อประสบภัยหนึ่งในครอบครัว ก็นำเอาคุณธรรมของจีโน่มาใช้ดังจะเห็นได้จาก เมื่อเล่าปีและนางชุนอุหยิน พร้อมคณะเดินทางกลับเมืองเงงจิวแต่ถูกขัดขวางโดย ซึ่งเช่นและเดึงสอง ทหารของชุนกวนที่

ส่งมาสกัดการเดินทาง เล่าปีได้อ้อนวอนให้นางชุนอูหยิน ภารຍาช่วยแก้ไขสถานการณ์ นางชุนอูหยิน ได้ก้าวเข้าไปในห้องของนางชุนอูหยิน

“อ้ายจิวยี โจกรายศ เมืองจะต้องลงโทษมัน แน่ๆ เล่าปีพระเจ้าขอของพระเจ้าเหี้ยนเดี๋ยวนี้เป็นสามีของ ข้าพเจ้า ข้าได้บอกกับแม่และพี่แล้วว่าจะกลับไปเมือง เกงจิว บัดนี้แก่สองคนบังอาจนำทหารมาขวางทางไว้ ที่เดินเข้าหมายจะซิงทรัพย์สมบัติของข้าและสามีหรือ” (วรรณไว, 2541)

คำกล่าวของนางชุนอูหยินทำให้เขี๊ยงและ เต็งของถอยทัพกลับไป เป็นการเปิดเส้นทางให้เล่าปี เดินทางต่อตัวความปลอดภัย ในคำกล่าวนั้นจะให้ ความสัมพันธ์กันฉันสามีภารຍากับเล่าปีตามประชญา ของจื้อ โดยใช้คำว่า “สามี” ถึง 2 คำเลยที่เดียว และเมื่อ เล่าปีเดินทางต่อไปแต่กลับถูกทหาร 4 ขุนพล คือ ตันบุ พัวเจียง ชีเชี๊ยง เดึงของทหารของชุนกวนขับม้าตามมา สกัดการเดินทางอีก นางชุนอูหยิน ก็ได้เดินออกมานอกคุยกับขุนพลทั้ง 4 ว่า

“พระพวงแก้แท้ ๆ เที่ยว จึงทำให้พื่น้อง ของเราต้องแตกกัน ข้าแต่งงานกับเล่าปีแล้วจะไปไหน กับผัวข้าไม่ได้หรือใช้ว่าอยู่ ๆ ข้าจะหนีตามคนอื่นไปก็ หาไม่ ท่านแม่เมตตาข้ากับผัวกลับไปเกงจิว ถึงแม้ว่า พี่ชายข้าจะยกมาเองข้าก็ต้องไปตามผัวตามประเพณี” (วรรณไว, 2541)

นางชุนอูหยินกล่าวแล้วแสดงถึงความซื่อสัตย์ต่อ สามีตามประเพณีแต่งงานจนทำให้ขุนพลทั้ง 4 ยอม เปิดทางให้เล่าปีเดินทางต่อไปได้

และนั้นก็เป็นบทบาทของชุนอูหยิน ที่แสดง ออกมายังความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภารຍาคราวมี ความซื่อสัตย์และเมตตาต่อภรรยาแม่เมื่อเข้าสู่ภาวะ อันตราย ประชญาในการดำเนินชีวิตของขึ้นจือกีสามารถ เอาตัวรอดปลอดภัยได้

อย่างไรก็ตามบทบาทของนางเตี่ยวเสี้ยนและ นางชุนอูหยิน นั้นได้แสดงออกตามแนวปรัชญาของจื้อ ในด้านจริยธรรมในครอบครัว นางเตี่ยวเสี้ยนมีความ กดดันอยู่บ่อยครั้ง ที่จะบังคับให้เล่าปีและสามี ปฏิบัติตามความคาดหวัง แต่ในความจริง “กลร้อยโจร” ประสบความสำเร็จ ด้านนางชุนอูหยินมีความ ซื่อสัตย์ต่อเล่าปีผู้เป็นสามีจึง ได้ช่วยปกป้องแก้ไขสถานการณ์ขั้นวิกฤติ ให้ผ่านไปได้ จึงเป็นที่กล่าวขานแก่นรุ่นหลังต่อมาว่า นางเตี่ยวเสี้ยน

และนางชุนอูหยินนอกจากจะมีความสวยงาม มีความ กล้าหาญเด็ดเดี่ยว ที่แสดงออกภายนอกแล้ว แต่ ภัยในใจยังมีคุณธรรมขั้นสูงต่อบิดาหรือต่อสามีอีก ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า 2 กรณี หาใช่จะมองแค่เป็น หญิงที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมและการเมืองที่ผู้วิจัย นำเสนอเท่านั้น

สรุปและวิจารณ์

บทวิจารณ์งานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้หญิง ในสามก๊ก : วิเคราะห์เชิงวรรณกรรมในด้านหลักใหญ่ ๆ อยู่ 2 ด้าน กล่าวคือ

ประการแรก การวิจัยบริบทเป็นการเมือง เป็นการมองสามก๊กบางด้านมากจนเกินไป เพราะสาม ก๊กฉบับภาษาจีน ประพันธ์โดย หลอ กว้าน จง เนื้อหา เดิมไปด้วยศาสตร์ด้านต่าง ๆ อาทิ อักษรศาสตร์ การ บริหาร การจัดการ แผนกลยุทธ์รวมถึงการเมืองการ ปกครอง และที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ การสะท้อน ประชญาของจื้อลงในเนื้อหาสามก๊ก แต่เมื่อการแปลเป็น ภาษาไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา โลกมหาราช รัชกาลที่ 1 อำนวยการแปลโดย เจ้าพระยา พระคลัง(หน) คล้ายกับว่ามีความหมายด้านการเมือง ซึ่งอาจทำให้งานวิจัยนี้วิเคราะห์ในบริบททางการเมือง ก็ได้ทั้ง ๆ ที่งานวิจัยใช้ต้นฉบับภาษาจีนก็ตาม

ประการที่สอง บทบาทของผู้หญิงที่ทำ คุณประโยชน์ต่อสังคมและการเมือง ศึกษา : นางเตี่ยว เสี้ยนและนางชุนอูหยิน ในประเดิมนี้ผู้วิจัยมีมุ่งมองใน ด้านการเมืองเป็นช่วงนำจึงทำให้พยายามนำตัวละครทั้ง สองไปเกี่ยวข้องกับการทำคุณประโยชน์ต่อสังคมและ การเมือง แต่หากมองในสิ่งใกล้ตัว บทบาทดัวละครทั้ง สองได้แก่ใบปัญหาวิกฤติชาติ ด้วยคุณธรรมตามแนว ปรัชญาของจื้อเป็นที่ตั้ง ทำให้วิกฤติทั้งสองเหตุการณ์ ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

บทบาทของหญิงในสามก๊ก ดังปรากฏไม่ค่อย มีความเด่นชัดนัก ส่วนมากจะถูกกำหนดเป็นผู้ตาม และมีความอ่อนแอด แม้แต่นางชุนอูหยินเอง ถึงจะ เก่งกล้าเชิงรบมากเท่าใดเมื่อได้แต่งงานกับเล่าปีแล้ว ก็ได้ลดบทบาทลงไปเป็นไปได้ว่า หลอ กว้าน จง ผู้ประพันธ์สามก๊กได้พยายามจะลดบทบาทผู้หญิง ในสามก๊กได้

เอกสารอ้างอิง

ทวีป วรดิลก. 2538. ประวัติศาสตร์จีน. กรุงเทพ
มหานคร. สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
มาลินี ดิลกานนท์. 2532. บทบาทของผู้หญิงในสามก๊ก:
วิเคราะห์เชิงวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณไว พัชโนทัย. 2541. สามก๊กฉบับแปลใหม่ เล่ม 1
เล่ม 2. ผู้แปล โดย หลอ กว้าน จง กรุงเทพ
มหานคร. สำนักพิมพ์ธรรมชาติ.
เสถียร โพธินันทน์. 2539. เมื่อตะวันออก. กรุงเทพ
มหานคร. ด้นอ้อแกรมมี่.
สมบัติ จันทวงศ์. 2532. สามก๊ก. ความหมายทางการเมือง.
กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.